TIESAS SPRIEDUMS (ceturtā palāta)

2025. gada 6. martā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesu iestāžu sadarbība civillietās – Regula (ES) 2019/1111 – Piemērošanas joma – 1. panta 1. punkta b) apakšpunkts un 2. punkta e) apakšpunkts – Pasākums, kas saistīts ar bērnam piederoša īpašuma atsavināšanu – 7. pants – Jurisdikcija lietās par vecāku atbildību – 10. pants – Tiesas izvēle – Regula (ES) Nr. 1215/2012 – Piemērošanas joma – 1. panta 2. punkta a) apakšpunkts – Nepiemērojamība attiecībā uz fizisko personu juridisko statusu vai tiesībspēju un rīcībspēju – Jurisdikcijas noteikumi, kas paredzēti divpusējā līgumā starp Bulgārijas Republiku un Krievijas Federāciju, kurš noslēgts pirms Bulgārijas Republikas pievienošanās Eiropas Savienībai – Atšķirība starp šiem noteikumiem un Regulā 2019/1111 paredzētajiem noteikumiem – LESD 351. pants – Jēdziens "nesaderība"

Lietā C-395/23 [*Anikovi*] [i],

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Sofiyski Rayonen sad* (Sofijas rajona tiesa, Bulgārija) iesniegusi ar 2023. gada 24. jūnija lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2023. gada 29. jūnijā, un kas papildināts ar 2024. gada 6. februāra rīkojumu, kurš Tiesā reģistrēts tajā pašā dienā, tiesvedībā

E. M. A.,

E. M. A.,

M. I. A.,

TIESA (ceturtā palāta)

šādā sastāvā: Tiesas priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], kas pilda ceturtās palātas priekšsēdētāja pienākumus, trešās palātas priekšsēdētājs K. Likurgs [*C. Lycourgos*], piektās palātas priekšsēdētāja M. L. Arasteja Saūna [*M. L. Arastey-Sahún*], tiesneši S. Rodins [*S. Rodin*] un O. Spinjana-Matei [*O. Spineanu-Matei*] (referente),

ģenerāladvokāts: Ž. Rišārs Delatūrs [*J. Richard de la Tour*],

sekretāre: R. Stefanova-Kamiševa [*R. Stefanova-Kamisheva*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2024. gada 12. septembra tiesas sēdi,

* Tiesvedības valoda – bulgāru.

[i] . Šīs lietas nosaukums ir izdomāts. Tas neatbilst neviena lietas dalībnieka reālajam personvārdam vai nosaukumam.

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

– E. M. A., E. M. A., kā arī M. I. A. vārdā – *L. S. Tsoncheva*, *advokat*,

– Spānijas valdības vārdā – *I. Herranz Elizalde* un *P. Pérez Zapico*, pārstāvji,

– Ungārijas valdības vārdā – *Zs. Biró-Tóth* un *M. Z. Fehér*, pārstāvji,

– Eiropas Komisijas vārdā – *S. Noë, W. Wils* un *I. Zaloguin*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2024. gada 28. novembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 593/2008 (2008. gada 17. jūnijs) par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I) (OV 2008, L 177, 6. lpp.; turpmāk tekstā – "Romas I regula"), 4. panta 1. punkta c) apakšpunktu; Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1215/2012 (2012. gada 12. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (OV 2012, L 351, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "Briseles Ia regula") 24. panta 1. punktu, kā arī Padomes Regulas (ES) 2019/1111 (2019. gada 25. jūnijs) par jurisdikciju, lēmumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par bērnu starptautisko nolaupīšanu (OV 2019, L 178, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "Briseles IIb regula") 1. panta 2. punkta e) apakšpunktu un 7. panta 1. punktu.

2 Šis lūgums iesniegts saistībā ar bezstrīdus tiesvedību, kas ierosināta divu nepilngadīgu bērnu E. M. A. un E. M. A. vārdā, lai saņemtu tiesas atļauju ar viņu mātes M. I. A. piekrišanu pārdot viņu daļas trīs nekustamajos īpašumos, kuri atrodas Bulgārijā.

Atbilstošās tiesību normas

Starptautiskās tiesības

3 Līgums starp Padomju Sociālistisko Republiku Savienību un Bulgārijas Tautas Republiku par tiesisko palīdzību civillietās, ģimenes lietās un krimināllietās, kurš noslēgts Maskavā 1975. gada 19. februārī (*Recueil des traités des Nations unies*, 1015. sēj., Nr. 14855, 41. lpp.; turpmāk tekstā – "Krievijas un Bulgārijas līgums"), Bulgārijā tika ratificēts ar 1975. gada 15. aprīļa dekrētu Nr. 784 (*DV* Nr.°33/1975) un publicēts 1976. gada 10. februārī (*DV* Nr.°12/1976; labojums – *DV* Nr. 17/2014). Tā 25. pantā paredzēts:

"1. Tiesiskās attiecības starp vecākiem un bērniem nosaka tās Līgumslēdzējas puses tiesību akti, kuras teritorijā ir viņu kopīgā dzīvesvieta.

[..]

6. Lēmumu pieņemšana par 1., 2., 3., 4. un 5. punktā minētajām tiesiskajām attiecībām ir tās Līgumslēdzējas puses iestāžu jurisdikcijā, kuras valstspiederīgais ir bērns vai kuras teritorijā bērnam ir domicils vai dzīvesvieta."

4 Krievijas un Bulgārijas nolīguma 30. panta 2. punktā noteikts, ka tiesiskā darījuma attiecībā uz nekustamo īpašumu veids tiek noteikts saskaņā ar tās Līgumslēdzējas puses tiesību aktiem, kuras teritorijā atrodas nekustamais īpašums.

Savienības tiesības

Romas I regula

5 Romas I regulas 4. panta "Piemērojamie tiesību akti, ja nav izdarīta izvēle" 1. punkta c) apakšpunktā noteikts:

"Ciktāl par tiesību aktiem, ko piemēro līgumam, nav izdarīta izvēle saskaņā ar 3. pantu un neskarot 5. līdz 8. pantu, līgumam piemērojamos tiesību aktus nosaka šādi:

[..]

c) līgumu, kura priekšmets ir lietu tiesības uz nekustamo īpašumu vai nekustamā īpašuma noma/īre, reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā atrodas nekustamais īpašums;

[..]."

Briseles Ia regula

6 Briseles Ia regulas 1. pantā paredzēts:

"1. Šo regulu piemēro civillietās un komerclietās neatkarīgi no tiesas iestādes būtības. [..]

2. Šo regulu nepiemēro attiecībā uz:

a) fizisko personu juridisko statusu vai tiesībspēju un rīcībspēju, [..]

[..]."

7 Atbilstoši Briseles Ia regulas 24. panta 1. punktam:

"Šādām dalībvalsts tiesām ir izņēmuma jurisdikcija neatkarīgi no pušu domicila:

1) lietā, kuras priekšmets ir lietu tiesības saistībā ar nekustamo īpašumu vai nekustamā īpašuma noma/īre – tās dalībvalsts tiesām, kurā atrodas īpašums.

[..]"

Briseles IIb regula

8 Briseles IIb regulas 10., 19., 20. un 91. apsvērums formulēts šādi:

"10) Attiecībā uz bērna īpašumu šī regula būtu jāpiemēro tikai bērna aizsardzības pasākumiem, proti, tās personas vai tās iestādes iecelšanai un funkcijām, kas ir atbildīga par bērna īpašumu un kas pārstāv bērnu vai palīdz viņam, un bērna īpašuma pārvaldīšanai, saglabāšanai vai atsavināšanai. Šajā ziņā šī regula būtu jāpiemēro, piemēram, gadījumos, kad lietas priekšmets ir tās personas vai struktūras iecelšana, kas pārvalda bērna īpašumu. Pasākumus, kas saistīti ar bērna īpašumu un kas neattiecas uz bērna aizsardzību, arī turpmāk reglamentē [Briseles Ia regula]. Tomēr šādos gadījumos vajadzētu būt iespējamam piemērot šīs regulas noteikumus par jurisdikciju attiecībā uz saistītiem jautājumiem.

[..]

(19) Jurisdikcijas pamats lietās par vecāku atbildību ir izveidots, ņemot vērā bērna intereses, un tas būtu jāpiemēro, ievērojot minētās intereses. [..]

(20) Lai aizsargātu bērna intereses, jurisdikcija, pirmkārt, būtu jānosaka saskaņā ar tuvuma kritēriju. Līdz ar to jurisdikcijai vajadzētu būt bērna pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalstij, izņemot dažas šajā regulā izklāstītas situācijas, piemēram, ja bērna pastāvīgā dzīvesvieta mainīta saskaņā ar vienošanos starp personām, kam ir vecāku atbildība.

[..]

(91) Jāatgādina, ka nolīgumiem ar vienu vai vairākām trešām valstīm, kurus kāda dalībvalsts noslēgusi pirms dienas, kad tā pievienojusies Savienībai, piemēro LESD 351. pantu."

9 Šīs regulas 1. pantā "Darbības joma" paredzēts:

"1. Šo regulu piemēro civillietās par:

a) laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu vai laulības atzīšanu par neesošu;

b) vecāku atbildības iegūšanu, īstenošanu, deleģēšanu, ierobežošanu vai izbeigšanu.

2. Lietas, kas minētas 1. punkta b) apakšpunktā, var jo īpaši ietvert:

[..]

e) bērna aizsardzības pasākumus, kas saistīti ar bērna īpašuma pārvaldīšanu, saglabāšanu vai atsavināšanu.

[..]"

10 Minētās regulas 7. pantā "Vispārējā jurisdikcija" noteikts:

"1. Dalībvalsts tiesām ir jurisdikcija lietās par vecāku atbildību par bērnu, kura pastāvīgā dzīvesvieta brīdī, kad tiesā ir celta prasība, ir attiecīgajā dalībvalstī.

2. Uz šā panta 1. punktu attiecas 8. līdz 10. pants."

11 Briseles IIb regulas 10. panta "Tiesas izvēle" 1. punktā paredzēts:

"Dalībvalsts tiesām ir jurisdikcija lietās par vecāku atbildību, ja ir izpildīti šādi nosacījumi:

a) bērnam ir būtiska saikne ar attiecīgo dalībvalsti, jo īpaši, pamatojoties uz to, ka:
   i) vismaz vienai no personām, kam ir vecāku atbildība, pastāvīgā dzīvesvieta ir šajā dalībvalstī;
   ii) šī dalībvalsts ir bērna iepriekšējā pastāvīgā dzīvesvieta; vai
   iii) bērns ir šīs dalībvalsts valstspiederīgais;

b) puses, kā arī jebkura cita persona, kam ir vecāku atbildība, ir:
   i) brīvi vienojušās par jurisdikciju vēlākais brīdī, kad tiesā tiek celta prasība; vai
   ii) skaidri akceptējušas jurisdikciju tiesvedības laikā, un tiesa ir nodrošinājusi, ka visas puses ir informētas par to tiesībām neakceptēt jurisdikciju; un

c) jurisdikcijas īstenošana ir bērna interesēs."

12 Šīs regulas VIII nodaļā, kurā ietilpst 94.–99. pants, ir reglamentēta minētās regulas saistība ar citiem aktiem, tostarp dažiem divpusējiem līgumiem, kas noslēgti starp dalībvalstīm un Svēto Krēslu.

Bulgārijas tiesības

13 Saskaņā ar *Zakon za zadalzheniata i dogovorite* (Likums par saistībām un līgumiem) 18. pantu līgumi par īpašumtiesību nodošanu vai citu lietu tiesību uz nekustamo īpašumu nodibināšanu tiek noslēgti ar notariālu aktu.

14 Kā noteikts *Semeen kodeks* (Ģimenes kodekss) 130. panta 3. punktā, atsavināšanas darbības, kuru priekšmets it īpaši ir bērnam piederošs nekustamais īpašums, var tikt veiktas tikai ar tās *Rayonen sad* (rajona tiesa) atļauju, kuras apgabalā ir šī bērna pašreizējā adrese, ja vien tiesas atļauja atsavināšanai nav pretrunā viņa interesēm.

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

15 2023. gadā iesniedzējtiesā *Sofiyski Rayonen sad* (Sofijas rajona tiesa, Bulgārija) divu tādu nepilngadīgu meiteņu vārdā, kurām ir Krievijas pilsonība un kuru pastāvīgā dzīvesvieta ir Vācijā, iesniegts pieteikums, lai saņemtu atļauju pārdot daļas, kuras viņām pieder trīs nekustamajos īpašumos, kas atrodas Bulgārijā, un kuras viņas ir mantojušas pēc tēva nāves.

16 Proti, saskaņā ar Ģimenes kodeksa 130. panta 3. punktu bērnam piederoša nekustamā īpašuma pārdošanai, ņemot vērā bērna intereses, jāsaņem atļauja no *Rayonen sad* (rajona tiesa), kurai ir teritoriālā jurisdikcija, lai notārs to varētu apstiprināt atbilstoši Likuma par saistībām un līgumiem 18. pantam.

17 Iesniedzējtiesa jautā, vai Bulgārijas tiesām ir jurisdikcija tādā situācijā kā pamatlietā aplūkotā. Tā norāda, pirmkārt, ka *Varhoven kasatsionen sad* (Augstākā kasācijas tiesa, Bulgārija) Bulgārijas tiesu jurisdikciju šādā situācijā pamato ar valsts tiesību normām, kā arī ar Krievijas un Bulgārijas

līguma 30. panta 2. punktu, savukārt cita valsts tiesa atsaucas arī uz Romas I regulas 4. panta 1. punkta c) apakšpunktu. Tomēr iesniedzējtiesa uzskata, ka pēdējai minētajai tiesību normai atšķirībā no Briseles Ia regulas 24. panta 1. punkta nav nozīmes.

18 Otrkārt, šī tiesa norāda, ka tāda situācija kā pamatlietā aplūkotā varētu ietilpt arī Briseles IIb regulas piemērošanas jomā, ja vien tādā starptautiskā nolīgumā kā Krievijas un Bulgārijas līgums no tās nav paredzēta atkāpe. Pēdējā minētajā gadījumā un saskaņā ar šīs regulas 7. panta 1. punktu jurisdikcija esot tās dalībvalsts tiesām, kurā ir bērna pastāvīgā dzīvesvieta, šajā gadījumā – Vācijas tiesām.

19 Šādos apstākļos *Sofiyski Rayonen sad* (Sofijas rajona tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai [Briseles IIb regulas] 1. panta 2. punkta e) apakšpunkta piemērošanas joma ietver arī sevišķās tiesāšanās kārtībā izskatāmas lietas par tiesas atļaujas sniegšanu atsavināt, piemēram, pārdodot, nekustamos īpašumus vai nekustamo īpašumu kopīpašuma daļas, kas pieder bērnam?

2) Kuras regulas noteikumi nosaka Eiropas Savienības dalībvalsts tiesas starptautisko jurisdikciju sevišķās tiesāšanās kārtībā izskatāmās lietās par tiesas atļaujas sniegšanu atsavināt, piemēram, pārdodot, nekustamos īpašumus vai nekustamo īpašumu kopīpašuma daļas, kas pieder bērnam: [Briseles IIb regulas] 7. panta 1. punkts – tās vietas tiesa, kurā ir bērna pastāvīgā dzīvesvieta, – vai [Romas I regulas] 4. panta 1. punkta c) apakšpunkts vai [Briseles Ia regulas] 24. panta 1. punkts – tās vietas tiesa, kurā atrodas nekustamais īpašums?

3) Vai [Briseles IIb regulas] noteikumus aizstāj divpusējs starptautisks nolīgums starp dalībvalsti (Bulgārijas Republiku) un trešo valsti (Padomju Savienību vai Krievijas Federāciju), kas noslēgts pirms dalībvalsts pievienošanās [..] Savienībai, ja šis starptautiskais nolīgums nav norādīts [šīs] regulas VIII nodaļā?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo un otro jautājumu

20 Vispirms jānorāda – lai gan otrajā jautājumā ir minēts Romas I regulas 4. panta 1. punkta c) apakšpunkts, iesniedzējtiesa paskaidro, ka tā uz šo tiesību normu ir atsaukusies tikai tāpēc, ka Bulgārijas tiesa uz to ir balstījusi savu jurisdikciju, bet ka tai nav nekādu šaubu, ka minētajai tiesību normai, kas faktiski attiecas uz piemērojamiem tiesību aktiem, nevis uz jurisdikciju, atšķirībā no Briseles Ia regulas 24. panta 1. punkta nav nozīmes, atbildot uz otro jautājumu.

21 Tāpat jānorāda, kā izriet no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu un kā to tiesas sēdē apstiprināja abu bērnu un viņu mātes advokāte, ka viens no šiem bērniem tiesvedības laikā ir sasniedzis pilngadību.

22 Šādos apstākļos jāuzskata, ka ar pirmo un otro jautājumu, kuri jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai tiesas atļauja, kas tiek lūgta tāda nepilngadīga bērna vārdā, kura pastāvīgā dzīvesvieta ir vienā dalībvalstī, pārdot daļas, kas šim bērnam pieder nekustamajos īpašumos citā dalībvalstī, ietilpst Briseles IIb regulas vai Briseles Ia regulas piemērošanas jomā.

23 Saskaņā ar Briseles IIb regulas 1. pantu šo regulu piemēro civillietās tostarp par vecāku atbildības īstenošanu. Kā noteikts šīs regulas 1. panta 2. punkta e) apakšpunktā, šīs lietas jo īpaši ietver "bērna aizsardzības pasākumus, kas saistīti ar bērna īpašuma pārvaldīšanu, saglabāšanu vai atsavināšanu".

24 Briseles Ia regulu saskaņā ar tās 1. panta 1. punktu piemēro civillietās un komerclietās neatkarīgi no tā, kādā tiesā celta prasība, jo it īpaši no tās 24. panta 1. punkta izriet, ka civillietās un komerclietās ietilpst "liet[as], kur[u] priekšmets ir lietu tiesības saistībā ar nekustamo īpašumu". Briseles Ia regulas 1. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzēts, ka to nepiemēro attiecībā uz "fizisku personu juridisko statusu vai tiesībspēju un rīcībspēju".

25 Šajā gadījumā, kā izriet no iesniedzējtiesas nolēmuma, tāda tiesas atļauja kā pamatlietā aplūkotā ir attiecībā uz nepilngadīga bērna stāvokli vai tiesībspēju un rīcībspēju veikts pasākums, kura mērķis ir aizsargāt viņa primārās intereses. No Tiesas judikatūras izriet – tā kā nepieciešamība saņemt šo atļauju tātad ir šī stāvokļa vai šīs tiesībspējas un rīcībspējas neesamības tiešas sekas –, ka minētā atļauja, neņemot vērā ar šo atļauju aptvertā tiesību akta jomu, ir tāds bērna aizsardzības pasākums, kurš saistīts ar bērna īpašuma pārvaldīšanu, saglabāšanu vai atsavināšanu, īstenojot vecāka aizgādību Briseles IIb regulas 1. panta 2. punkta e) apakšpunkta izpratnē, un kurš tieši attiecas uz konkrētās fiziskās personas tiesībspēju un rīcībspēju Briseles Ia regulas 1. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2013. gada 3. oktobris, *Schneider*, C-386/12, EU:C:2013:633, 26. punkts, un 2015. gada 6. oktobris, *Matoušková*, C-404/14, EU:C:2015:653, 28.–31. punkts).

26 Ņemot vērā šos elementus un Savienības likumdevēja nodomu, kas izteikts Briseles IIb regulas 10. apsvērumā, tāda tiesas atļauja kā pamatlietā ietilpst šīs regulas piemērošanas jomā un attiecībā uz to Briseles Ia regula nav piemērojama.

27 Šādos apstākļos saskaņā ar Briseles IIb regulas 7. panta 1. punktu jurisdikcija izsniegt šādu atļauju principā ir tās dalībvalsts tiesām, kurā bērnam ir pastāvīgā dzīvesvieta brīdī, kad tiesā ir celta prasība.

28 Ņemot vērā iepriekš minētos iemeslus, uz pirmo un otro jautājumu jāatbild, ka Briseles IIb regula jāinterpretē tādējādi, ka tiesas atļauja, kas tiek lūgta tāda nepilngadīga bērna vārdā, kura pastāvīgā dzīvesvieta ir vienā dalībvalstī, pārdot šī bērna daļas nekustamajos īpašumos, kas atrodas citā dalībvalstī, ietilpst vecāku atbildības jomā šīs regulas 1. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē, ciktāl šī atļauja attiecas uz šī panta 2. punkta e) apakšpunktā paredzētajiem aizsardzības pasākumiem, un tātad saskaņā ar minētās regulas 7. panta 1. punktu šādas atļaujas izsniegšana principā ir tās dalībvalsts tiesu jurisdikcijā, kurā ir bērna pastāvīgā dzīvesvieta brīdī, kad tiesā tiek celta prasība.

Par trešo jautājumu

29 Ar trešo jautājumu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai ar divpusēju līgumu, kas noslēgts starp dalībvalsti un trešo valsti pirms šīs dalībvalsts pievienošanās Savienībai, var atkāpties no Briseles IIb regulas normām, pat ja tas nav minēts šīs regulas VIII nodaļā.

Par pieņemamību

30 Rakstveida apsvērumos Spānijas valdība šaubās par trešā jautājuma pieņemamību, jo tas neesot saistīts ar pamatlietas priekšmetu un iesniedzējtiesa neesot pierādījusi, ka Krievijas un Bulgārijas līgumam būtu saikne ar kādu Savienības tiesību normu.

31 Šajā ziņā jāatgādina, ka tikai valsts tiesai, kura izskata lietu un kurai jāuzņemas atbildība par pieņemamo tiesas nolēmumu, ņemot vērā katras lietas īpatnības, jānovērtē gan prejudiciālā nolēmuma nepieciešamība, lai tā varētu taisīt spriedumu, gan to jautājumu atbilstība, kurus tā uzdod Tiesai. Tāpēc, ja uzdotie jautājumi attiecas uz Savienības tiesībām, Tiesai principā ir pienākums lemt. No tā izriet, ka uz jautājumiem par Savienības tiesībām attiecas nozīmīguma prezumpcija. Tiesa var atteikties lemt par valsts tiesas iesniegtu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu tikai tad, ja ir acīmredzams, ka lūgtajai Savienības tiesību interpretācijai nav saistības ar pamatlietas faktiskajiem apstākļiem vai tās priekšmetu, ja izvirzītā problēma ir hipotētiska vai arī ja Tiesai nav zināmi faktiskie vai tiesiskie apstākļi, kas nepieciešami, lai sniegtu noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem (spriedums, 2021. gada 23. novembris, IS (Rīkojuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu prettiesiskums), C-564/19, EU:C:2021:949, 60. un 61. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

32 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, kas atspoguļota Tiesas Reglamenta 94. panta a) un b) punktā, nepieciešamība sniegt valsts tiesai noderīgu Savienības tiesību interpretāciju prasa, lai valsts tiesa izklāstītu lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, uz kuriem attiecas tās uzdotie jautājumi, vai vismaz paskaidrotu šo jautājumu pamatā esošos faktu pieņēmumus. Turklāt, kā noteikts Reglamenta 94. panta c) punktā, lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu jābūt norādītiem iemesliem, kuri iesniedzējtiesai ir likuši šaubīties par konkrētu Savienības tiesību interpretāciju vai spēkā esamību, kā arī saiknei, ko tā konstatējusi starp šīm tiesību normām un pamatlietai piemērojamo valsts tiesisko regulējumu (spriedums, 2023. gada 21. decembris, *European Superleague Company*, C-333/21, EU:C:2023:1011, 59. punkts un tajā minētā judikatūra).

33 Šajā gadījumā, kā rakstveida apsvērumos būtībā norādījusi Spānijas valdība, iesniedzējtiesa trešajā prejudiciālajā jautājumā nav tieši atsaukusies uz Krievijas un Bulgārijas līguma noteikumu, kurš varētu būt pretrunā Briseles IIb regulas 7. panta 1. punktā paredzētajam jurisdikcijas noteikumam, kas ir vienīgais, uz ko šī tiesa atsaucas gadījumam, ja šī regula izrādītos piemērojama.

34 Tomēr iesniedzējtiesas nolēmuma pamatojumā, kas veltīts attiecīgās lietas atbilstošo tiesību normu izklāstam, iesniedzējtiesa citē šī līguma 25. un 30. pantu. Pirmkārt, tā norāda, ka no valsts judikatūras izriet, ka saskaņā ar valsts tiesību normām, kā arī minētā līguma 30. panta 2. punktu Bulgārijas tiesas kā tās valsts tiesas, kuras teritorijā nekustamais īpašums atrodas, atzīst savu jurisdikciju sniegt Ģimenes kodeksa 130. panta 3. punktā paredzēto atļauju.

35 Otrkārt, no Krievijas un Bulgārijas līguma 25. panta 6. punkta izrietot, ka, ņemot vērā, ka pamatlietā nepilngadīga bērna pastāvīgā dzīvesvieta ir valstī, kas nav Krievijas un Bulgārijas līguma puse, proti, Vācijas Federatīvajā Republikā, līgumslēdzējas puses, kuras valstspiederīgais ir šis bērns, tiesu iestādēm, šajā gadījumā Krievijas tiesu iestādēm, kā rakstveida apsvērumos norādījusi Komisija, saskaņā ar šo Līguma noteikumu varētu būt arī kompetence izsniegt lūgto atļauju.

36 Briseles IIb regulas 7. panta 1. punktā paredzētajā jurisdikcijas noteikumā, kā norādīts šī sprieduma 27. punktā, jurisdikcija principā ir atzīta tās dalībvalsts tiesām, kuras teritorijā ir bērna pastāvīgā dzīvesvieta, šajā gadījumā – Vācijas tiesām.

37 Tā kā šajā tiesību normā paredzētā tiesu jurisdikcija nav ne tā, kura varētu izrietēt no Krievijas un Bulgārijas līguma 25. panta 6. punkta, ne arī tā, kas saskaņā ar lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu minēto valsts judikatūru izriet no šī līguma 30. panta 2. punkta, no trešā jautājuma, tā pamatojuma un iesniedzējtiesas izklāstītā atbilstošā tiesiskā regulējuma pietiekami skaidri izriet, ka šis jautājums ir saistīts ar pamatlietas priekšmetu, jo Savienības tiesībās un minētajā Līgumā noteikumi par jurisdikciju atšķiras, un ka tajā izvirzītā problēma nav pilnībā hipotētiska.

38 Šādos apstākļos jāuzskata, ka trešais jautājums ir pieņemams.

Par lietas būtību

39 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ar LESD 267. pantu iedibinātajā sadarbības starp valstu tiesām un Tiesu procedūrā Tiesai ir jāsniedz valsts tiesai noderīga atbilde, kas ļautu izlemt tās izskatīšanā esošo strīdu. No šāda viedokļa raugoties, Tiesai attiecīgā gadījumā jāpārformulē tai uzdotie jautājumi. Turklāt Tiesai var nākties ņemt vērā tādas Savienības tiesību normas, uz kurām valsts tiesa sava jautājuma izklāstā nav atsaukusies (spriedums, 2021. gada 15. jūlijs, *Ministrstvo za obrambo*, C-742/19, EU:C:2021:597, 31. punkts).

40 Apstāklis, ka valsts tiesa prejudiciālu jautājumu ir izteikusi, formāli atsaucoties uz noteiktām Savienības tiesību normām, neliedz Tiesai sniegt šai tiesai visus interpretācijas elementus, kas tai var būt noderīgi, izspriežot izskatāmo lietu, neatkarīgi no tā, vai šī tiesa jautājumu formulējumā uz tiem ir atsaukusies. Šajā ziņā Tiesai no valsts tiesas sniegtās informācijas kopuma un tostarp no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu daļas ir tiesības nošķirt tos Savienības tiesību elementus, kuri jāinterpretē, ņemot vērā strīda priekšmetu (spriedums, 2022. gada 22. decembris, *Ministre de la Transition écologique* un *Premier ministre* (Valsts atbildība par gaisa piesārņojumu), C-61/21, EU:C:2022:1015, 34. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

41 Jāuzsver, ka iesniedzējtiesa trešo jautājumu būtībā ir pamatojusi, norādot, ka, lai gan Briseles IIb regulas VIII nodaļā atbilstoši tās nosaukumam ir reglamentēta šīs regulas saistība ar "citiem instrumentiem", šajā nodaļā minētie instrumenti neattiecas ne uz vienu tādu divpusēju starp dalībvalsti un trešo valsti noslēgtu līgumu kā Krievijas un Bulgārijas līgums, izņemot divpusējus līgumus, kurus dažas dalībvalstis noslēgušas ar Svēto Krēslu un kuriem šajā gadījumā nav nozīmes.

42 Tomēr no Briseles IIb regulas 91. apsvēruma izriet, ka nolīgumiem, ko dalībvalsts noslēgusi ar vienu vai vairākām trešām valstīm pirms tās pievienošanās Savienībai, piemēro LESD 351. pantu.

43 Šādos apstākļos jāuzskata, ka ar trešo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai LESD 351. pants jāinterpretē tādējādi, ka tas reglamentē starp dalībvalsti un trešo valsti pirms šīs dalībvalsts pievienošanās Savienībai noslēgta divpusēja līguma saistību ar Briseles IIb regulu arī tad, ja šāds līgums nav minēts šīs regulas VIII nodaļā, un apstiprinošas atbildes gadījumā – kādos gadījumos ar šo līgumu var atkāpties no minētās regulas.

44 LESD 351. panta pirmajā daļā paredzēts, ka Līgumi neietekmē tiesības un pienākumus, ko uzliek nolīgumi, kurus pirms 1958. gada 1. janvāra un – attiecībā uz kandidātvalstīm – pirms to pievienošanās [Savienībai] datuma viena vai vairākas dalībvalstis, no vienas puses, noslēgušas ar vienu vai vairākām trešām valstīm, no otras puses. Šī panta otrajā daļā ir precizēts – ja minētie nolīgumi nav saderīgi ar Līgumiem, attiecīgā dalībvalsts vai dalībvalstis veic visus vajadzīgos pasākumus, lai novērstu konstatētās nesaderības. Vajadzības gadījumā dalībvalstis šajā nolūkā sniedz savstarpēju palīdzību un vienojas par kopēju nostāju.

45 No Tiesas judikatūras par LESD 351. pantu izriet, ka šīs tiesību normas mērķis ir ļaut dalībvalstīm ievērot tiesības, kas trešām valstīm saskaņā ar starptautiskajām tiesībām izriet no nolīgumiem, kuri noslēgti pirms šo dalībvalstu pievienošanās Savienībai, un pildīt savus attiecīgos pienākumus (šajā nozīmē skat. it īpaši spriedumus, 2012. gada 9. februāris, *Luksan*, C-277/10, EU:C:2012:65, 61. punkts; 2022. gada 13. janvāris, *MIUR* un *Ufficio Scolastico Regionale per la Campania*, C-282/19, EU:C:2022:3, 55. punkts, kā arī 2024. gada 14. marts, Komisija/Apvienotā Karaliste (Augstākās tiesas spriedums), C-516/22, EU:C:2024:231, 60. punkts).

46 Turklāt LESD 351. panta pirmā daļa ir noteikums, kas, ja ir izpildīti tā piemērošanas nosacījumi, var pieļaut atkāpes no jebkuras Savienības tiesību normas piemērošanas, neatkarīgi no tā, vai runa ir par primārajām vai atvasinātajām tiesībām (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 28. oktobris, *Generalstaatsanwaltschaft München* (Izdošana un *ne bis in idem*, C-435/22 PPU, EU:C:2022:852, 119. un 121. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

47 Tiesa tomēr ir precizējusi – saskaņā ar LESD 351. panta pirmo daļu starptautisks nolīgums prevalē pār Savienības tiesību normu, ja ir izpildīti divi nosacījumi –, ka runa ir par nolīgumu, kas noslēgts, pirms attiecīgajā dalībvalstī stājās spēkā Savienības Līgumi, un attiecīgajai trešai valstij no tā izriet tiesības, kuru ievērošanu tā var prasīt no šīs dalībvalsts (spriedums, 2024. gada 14. marts, Komisija/Apvienotā Karaliste (*Supreme Court* spriedums), C-516/22, EU:C:2024:231, 64. punkts un tajā minētā judikatūra).

48 Tiesa ir arī norādījusi, ka dalībvalstu tiesām jāpārbauda, vai no LESD 351. pantā minētās iespējamās nesaderības starp Savienības tiesībām un starptautisko nolīgumu var izvairīties, interpretējot šo nolīgumu – ciktāl tas ir iespējams un ievērojot starptautiskās tiesības – atbilstoši Savienības tiesībām. Ja nav iespējama nolīgumam atbilstīga interpretācija, dalībvalstīm saskaņā ar LESD 351. panta otro daļu ir pienākums veikt vajadzīgos pasākumus, lai novērstu šī nolīguma nesaderību ar Savienības tiesībām, vajadzības gadījumā atkāpjoties no šī nolīguma. Tomēr, kamēr šāda atkāpšanās nav notikusi, LESD 351. panta pirmā daļā dalībvalstīm ir atļauts turpināt piemērot minēto nolīgumu (spriedums, 2020. gada 22. oktobris, *Ferrari*, C-720/18 un C-721/18, EU:C:2020:854, 68. un 69. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

49 No šī sprieduma 44.–48. punkta izriet – ja līgums, kas noslēgts starp dalībvalsti un vienu vai vairākām trešām valstīm pirms šīs dalībvalsts pievienošanās Savienībai datuma, Savienības tiesību aktā nav minēts, LESD 351. pants kā primāro tiesību vispārēja tiesību norma, kā attiecībā uz Briseles IIb regulu atgādināts šīs regulas 91. apsvērumā, ir piemērojams saistībai starp šo aktu un šo līgumu. Ja vien trešai valstij, kas ir šāda līguma puse, no šī līguma izriet tiesības, kuru ievērošanu tā var prasīt no attiecīgās dalībvalsts, LESD 351. pants ļauj šai dalībvalstij piemērot šī līguma noteikumus, pat ja – tā kā tos nevar interpretēt atbilstīgi Savienības tiesībām – tie nav saderīgi ar Savienības tiesībām. Nesaderības gadījumā minētā dalībvalsts var turpināt piemērot minētā līguma noteikumus līdz brīdim, kad stājas spēkā šīs nesaderības novēršanai nepieciešami pasākumi.

50 Šajā gadījumā, pirmām kārtām, iesniedzējtiesai būs jāpārbauda, vai Krievijas un Bulgārijas līgumā, ko Bulgārijas Republika noslēgusi pirms tās pievienošanās Savienībai, ir ietverti noteikumi, kuru ievērošanu Krievijas Federācija var pieprasīt no šīs dalībvalsts.

51 Ja tas tiktu konstatēts, tad, otrām kārtām, iesniedzējtiesai būtu jāpārbauda, vai Krievijas un Bulgārijas līgums ir nesaderīgs ar Briseles IIb regulu, jo šajos abos juridiskajos instrumentos nav norādīts, ka jurisdikcija pamatlietas apstākļos būtu tai pašai valsts tiesai.

52 Veicot šo pārbaudi, būs jāņem vērā ne tikai Briseles IIb regulas 7. panta 1. punkts, bet arī tās 7. panta 2. punkts, saskaņā ar kuru uz šī panta 1. punktu "attiecas [šīs regulas] 8. līdz 10. pants"; šāds formulējums, kā izriet no minētās regulas 20. apsvēruma, atspoguļo Savienības likumdevēja gribu noteiktās situācijās paredzēt jurisdikciju tiesām, kuras nav bērna pastāvīgās dzīvesvietas tiesas, jo uz pēdējām minētajām tiesām norāda tuvuma kritērijs.

53 Šajā ziņā Briseles IIb regulas 10. panta 1. punktā ir noteikts, ka dalībvalsts tiesām ir jurisdikcija lietās par vecāku atbildību, ja ir izpildīti trīs nosacījumi.

54 Saskaņā ar šīs tiesību normas a) apakšpunktu attiecīgajam bērnam jābūt ciešai saiknei ar šo dalībvalsti, jo ir precizēts, ka, ņemot vērā vārdus "jo īpaši", trīs gadījumu uzskaitījums a) apakšpunktā nav izsmeļošs un tātad ciešas saiknes esamību var konstatēt, pamatojoties arī uz citu elementu, kam ir nozīme tiesvedībā, attiecībā uz ko jānosaka, kuras valsts tiesas jurisdikcija ir atzīta Briseles IIb regulas 10. pantā, un kas rada konkrētu un būtisku saikni starp minēto dalībvalsti un šī bērna personiskajām interesēm.

55 Minētajā tiesību normā paredzēts, ka puses vai jebkura cita persona, kam ir vecāku atbildība, saskaņā ar b) apakšpunkta i) punktu ir vai nu brīvi vienojušās par jurisdikciju vēlākais brīdī, kad tiesā tiek celta prasība, vai, kā noteikts b) apakšpunkta ii) punktā, skaidri akceptējušas jurisdikciju tiesvedības laikā un ka tiesa ir nodrošinājusi, ka visas puses ir informētas par to tiesībām neakceptēt jurisdikciju.

56 Šīs pašas tiesību normas c) apakšpunktā noteikts, ka attiecīgās tiesas jurisdikcija jāīsteno bērna primārajās interesēs. Šis punkts atspoguļo Briseles IIb regulas 19. apsvērumu, kurā tostarp noteikts, ka jurisdikcijas noteikumi lietās par vecāku atbildību ir pieņemti, ņemot vērā bērna primārās intereses. No tā izriet, ka jurisdikcija jānosaka, galvenokārt ņemot vērā šīs primārās intereses. To var nodrošināt, katrā gadījumā atsevišķi vērtējot jautājumu, vai lūgtā vienošanās par tiesas jurisdikciju saskaņā ar šīs regulas 10. panta 1. punktu atbilst minētajām interesēm (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 1. oktobris, E., C-436/13, EU:C:2014:2246, 45. un 47. punkts).

57 Līdz ar to iesniedzējtiesa varētu atzīt savu jurisdikciju saskaņā ar Briseles IIb regulu, ja tā pārliecinās, pirmkārt, ka tajā ierosinātajā tiesvedībā pastāv konkrēta un būtiska saikne starp Bulgārijas Republiku un attiecīgā bērna personiskajām interesēm, kā tas varētu būt gadījumā, ja šim bērnam pieder daļas nekustamajos īpašumos, kuri atrodas šīs dalībvalsts teritorijā; otrkārt, ka, ņemot vērā atbildētāja neesamību tādā bezstrīdus tiesvedībā kā pamatlietā, nepilngadīga bērna māte kā vienīgā, kurai ir vecāku atbildība, tiesvedības laikā skaidri piekrīt minētās tiesas jurisdikcijai pēc tam, kad viņa ir tikusi informēta par tiesībām to nepieņemt, un, treškārt, ka šī jurisdikcija tiek īstenota bērna primārajās interesēs.

58 Ja iesniedzējtiesa uzskatītu, ka Krievijas un Bulgārijas līgums pamatlietā ir nesaderīgs ar Briseles IIb regulu, jo ar to jurisdikcija ir piešķirta tiesām, kas nav šīs regulas 7.–10. pantā norādītās tiesas, tai, trešām kārtām, saskaņā ar šī sprieduma 48. punktā atgādināto judikatūru būs jānoskaidro, vai no šīs nesaderības var izvairīties, interpretējot šo līgumu atbilstoši minētajai regulai. Noliedzošas atbildes gadījumā un ja tā pati nav tiesīga novērst šo nesaderību, iesniedzējtiesa, ceturtām kārtām, varēs piemērot minētā līguma noteikumus un neņemt vērā Briseles IIb regulas noteikumus.

59 Tomēr jāuzsver – lai gan dalībvalstu tiesām, protams, ir jāpārbauda, vai no iespējamas nesaderības starp Savienības tiesībām un agrāku divpusēju nolīgumu, piemēram, Krievijas un Bulgārijas līgumu, var izvairīties, interpretējot šo nolīgumu, ciktāl tas ir iespējams un ievērojot starptautiskās

tiesības, atbilstoši Savienības tiesībām, tām nav jāpārbauda, vai var izvairīties no iespējamas nesaderības starp Savienības tiesībām un šādu nolīgumu, interpretējot vai piemērojot Savienības tiesības atbilstoši minētajam nolīgumam.

60 Tātad iesniedzējtiesai nav jāizmanto šī sprieduma 57. punktā minētā iespēja atzīt savu jurisdikciju saskaņā ar Briseles IIb regulas 10. panta 1. punkta a) apakšpunktu, b) apakšpunkta ii) punktu un c) apakšpunktu tā vietā, lai piemērotu šīs regulas 7. panta 1. punktā paredzēto vispārējās jurisdikcijas noteikumu ar mērķi Savienības tiesības saskaņot ar Krievijas un Bulgārijas līgumu un tādējādi konstatētu, ka pamatlietas apstākļos tas ir saderīgs ar Savienības tiesībām, jo minētajās tiesībās un minētajā līgumā ir norāde uz tās pašas valsts tiesas jurisdikciju.

61 Ņemot vērā iepriekš minētos iemeslus, uz trešo jautājumu jāatbild, ka LESD 351. pants jāinterpretē tādējādi, ka tas reglamentē starp dalībvalsti un vienu vai vairākām trešām valstīm pirms šīs dalībvalsts pievienošanās Savienībai noslēgta līguma saistību ar Briseles IIb regulu, ja šis līgums, lai gan tas nav minēts šīs regulas VIII nodaļā, piešķir tiesības, kuru īstenošanu trešā valsts, kas ir minētā līguma puse, var pieprasīt no attiecīgās dalībvalsts. Gadījumā, ja šāds līgums ir nesaderīgs ar Briseles IIb regulu un no šīs nesaderības šīs dalībvalsts tiesa nevar izvairīties tajā notiekošajā tiesvedībā tādā jomā, kuru reglamentē gan šis līgums, gan šī regula, šī tiesa var piemērot minētā līguma noteikumus, neņemot vērā minētajā regulā paredzētos noteikumus, kamēr nav stājušies spēkā šīs nesaderības novēršanai nepieciešamie pasākumi, un minētajai dalībvalstij jāveic visi atbilstošie pasākumi, lai pieņemtu un īstenotu šādus pasākumus.

Par tiesāšanās izdevumiem

62 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (ceturtā palāta) nospriež:

1) **Padomes Regula (ES) 2019/1111 (2019. gada 25. jūnijs) par jurisdikciju, lēmumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par bērnu starptautisko nolaupīšanu**

   jāinterpretē tādējādi, ka

   tiesas atļauja, kas tiek lūgta tāda nepilngadīga bērna vārdā, kura pastāvīgā dzīvesvieta ir vienā dalībvalstī, pārdot šī bērna daļas nekustamajos īpašumos, kas atrodas citā dalībvalstī, ietilpst vecāku atbildības jomā šīs regulas 1. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē, ciktāl šī atļauja attiecas uz šī panta 2. punkta e) apakšpunktā paredzētajiem aizsardzības pasākumiem, un tātad saskaņā ar minētās regulas 7. panta 1. punktu šādas atļaujas izsniegšana principā ir tās dalībvalsts tiesu jurisdikcijā, kurā ir bērna pastāvīgā dzīvesvieta brīdī, kad tiesā tiek celta prasība.

2) **LESD 351. pants jāinterpretē tādējādi, ka tas reglamentē starp dalībvalsti un vienu vai vairākām trešām valstīm pirms šīs dalībvalsts pievienošanās Eiropas Savienībai noslēgta līguma saistību ar Regulu 2019/1111, ja šis līgums, lai gan tas nav minēts šīs regulas VIII nodaļā, piešķir tiesības, kuru īstenošanu trešā valsts, kas ir minētā līguma puse, var pieprasīt no attiecīgās dalībvalsts. Gadījumā, ja šāds līgums ir nesaderīgs ar**

Regulu 2019/1111 un no šīs nesaderības šīs dalībvalsts tiesa nevar izvairīties tajā notiekošās tiesvedībā tādā jomā, kuru reglamentē gan šis līgums, gan šī regula, šī tiesa var piemērot minētā līguma noteikumus, neņemot vērā minētajā regulā paredzētos noteikumus, kamēr nav stājušies spēkā šīs nesaderības novēršanai nepieciešamie pasākumi, un minētajai dalībvalstij jāveic visi atbilstošie pasākumi, lai pieņemtu un īstenotu šādus pasākumus.

[Paraksti]